

Κεφ. Γ'. Ἐπίρ' αὐτ' εἰς τὰ σωμα. κακά. 31

νεῖα παράγμα πρὸς βλάβωτε, αἰσῶς αὐτὸς αἰδων-
θῆ πρὸς τέτε λύπην καὶ βάσανον, ἐγὼ δὲ θέλω
ἀντιπαθεῖν ἀναφανδὸν εἰς τὴν κοινὴν χῆσιν τῶ λέγειν
ὀνομαζώνας τὸ πάθος τὸ φαντασιακόν· θέλω εἰπῆ
μόνον, ὅτι τὸ πάθος τὸ ἤρπεται ἀπὸ τῆς φαντασίας·
ἐπειδὴ φησὶται ἀπὸ τῶν εἰκόνας, ὅπῃ τῶ παρῖσαν-
ται, εὐδὲς κακῶ, ὅπῃ ἐδοκίμασεν, ἢ φοβεῖται μὴ
δοκιμάσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπαίω εἰς τὰ
κακά τῶ σώματος.

Μωρὸς ἤθελον εἶναι βέβαια, ὅποιος ἤθελε δι-
χυρεῖθῃ ὅτι τὰ κακά τῶ σώματος προέρχονται καὶ αὐ-
τὰ ὅλα ἀπὸ τῆς φαντασίας, καθὼς ἐφαίνοντο ὅτι
διιχυρίζοντο οἱ Στωϊκοί, οἱ ὅποιοι τὰ νόμαζον καὶ
κατ' ὀπίνοιαν κακά, καὶ ἀπέφασκον παροσέτι ὅτι εἶναι
κακά. Ὅτι ὅμως καὶ εἰς αὐτὰ ἡ φαντασία ἔχει με-
γάλῃ μετοχῇ, τῶτο δὲ εἶναι ἴσως δύσκολον νὰ ἀ-
ποδειχθῆ.

Καὶ ὅν πρώτοις ἐπιθυμῶσα νὰ ἐρωτήσῃ καθ' ἑαυ-
τὸν ἑαυτὸν, αὐτὴ ἡ φαντασία τὸ δὲ τὸν ἔκαμε ποτὲ
νὰ νομίσῃ εὐα φυσικὸν κακὸν μεγαλύτερον, ἀπὸ ὅ,τι
ἦτον καθ' ἑαυτὸ. Ἐγὼ ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ σοχάζομαι,
ὅτι εἶναι πολλὰ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, εἰς τῶς ὁποῖας δὲ
συμβῆ συχνότατα τὸ τοῖστον. Εἰς τὰ πρῶτα κακά
κακὰ ὁ φόβος αὐξάνει πολλὰ τὸ ἀληθινὸν μεγαλείον
τῶ, καὶ ὁ ἐκ τῶ προερχόμενος φόβος ἢ τῶ θανάτου,
ἢ τινὸς μακροχρονίης καὶ βασανιστικῆς ἐνοχλήματος, ἢ
τινὸς ἐλαττώματος καὶ ἀσχημίας, ὅπῃ ἔχει νὰ μᾶς
μείνῃ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἀπὸ αὐτὸ, εἶναι τὰ αἰτία,
ὅπῃ κάμνεν τῶ ἀδυναμίας βαρυτέρας καὶ ἀληθινότερας.

32 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρτασία.

Τέτοις προσίθονται ἔτι καὶ αἱ ἀλλόκοτοι θεωρίαι, καὶ τῶν ὁποίων φαίνονται τινές, ὅτι σπασάξεν ἐπιπιδες καὶ βασανίζωνται φθασότερον. Εἰς τὰ πραγματικά κακὰ ποροδέτωμα, λέγει ὁ Φοντενέλλης, καὶ ἡμεῖς μυρίας φθασάσεις φαντασιακάς, καὶ καὶ τὰ κάμνωμα βαρύτερα. Εὐθύς ὅπῃ εἶνα κακὸν ἔχειτι ἀσυνήθισον, αὐτὴ ἢ ἰδιοξοπία του μάς ἐρεθίζει καὶ μάς παράττει φθασότερον. Οὐνειρώττωμα μίαν τύχην, μίαν εἰμαρμένην, εἶνα δὲν ἰξόρω τί, τὸ ὅποιον ἐπιιδότα ἐπιμόνωσ καὶ μάς βασανίξῃ με ἔσπονον φθασάξωμα. τὰς ἰδίας πραγματικάς φθασάσεις σπασάξωμα, δὲν ἰξόρω πόσον, καὶ τὰς φθασαίνωμα ἑαυτοῖς με τὰ πλέον ζωηρὰ χρώματα, καὶ τὰς ἀναπτύσσωμα ἀπὸ μίαν μίαν ἐμποροδέτωμα, καὶ τὰς παρρησιάζωμα καὶ καὶ τὰς μεγαλιώωμα, ὡς αὐτὸ καὶ ἐζητήσωμα ἀπὸ κανένα κριτικὴ δικαιολογίαν τινὸς ὕβρεως ἡνωμένης φθασάξωμα εἰς ἡμάς. καὶ μελετῶντες με τοιαύτω σπασάξωμα τὰ κακά μας, καὶ ἐπιζητῶντες με τόσω ἐπιμέλειαν ἐκεῖνα, ὅπῃ ἡμπορῶν καὶ τὰ κάμνωμα μεγαλήτερα, καταντῶμα καὶ τὰ κάμνωμα τῶντι βαρύτερα (δεινότερα).

Εἶναι ἀναγκασιότατον καὶ παρατηρήσωμα καὶ ἐνταῦθα, ὅτι εἶναι δύο εἶδη ἡδονῶν· τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν λέγονται θετικά ἢ ἀμεσοί, καὶ εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ ἡνωῶνται ἀπ' ὁθείας ἀπὸ μίαν ἀλλοίωσιν ἡδονικῶν· ἄλλαι δὲ, ἀποφατικά ἢ ἐμμεσοί, καὶ εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ ἡρτῶνται ἀπὸ τὴν κατάπαυσιν μιᾶς ἀλγεινῆς ἀλλοιώσεως.

Ὅτι ἡ κατάπαυσις αὐτὴ μάς προξενεῖ κατ' ἑαυτὴν εἶνα αἰθέριμα ἀληθινῆς ἡδονῆς, καὶ ἡδονῆς τόσον μεγαλιτέρας, ὅσον σφοδροτέρα ἐσάθη ἢ ἀλγηδῶν καὶ ταχυτέρα ἢ κατάπαυσις τῆς, τῆτο εἶναι εἶνα ἡνωῶμα, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἴσως κανείς, ὅπου καὶ μὲν τὸ βεβαιόνη με τὴν ἰδίαν του πείραν. Ο' Π. Βόγλιος (Vogli) ὑπολαμβάνει μάλιστα (ἐν τῇ φθασάξωμα φύσεως τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἀλγηδόνος φραγματείατε), ὅτι εἰς

κέθε βαθμὸν ἐλαττώσεως τῆς ἀλγηδότος, ἀντιστοι-
χεῖ ἑνὸς βαθμοῦ ἴσος καὶ ἐναντίος ἡδονῆς· εἰς ἔσ-
πον ὅπῃ, καὶ τὸν λογαριασμὸν τέτε τῶ σοφῶ ἀνδρῶς,
ὑπερα ἄπο μίαν ἀδικίαν ὅσον διεξοδικῶ καὶ βασα-
νισικῶ τῶ ὑποθέσει τινὰς, αὐτὴ ἀδραβὰλη τῶ ἀλ-
γηδόνα καὶ τῶ ἡδονῶ ὅπῃ ἐδοκίμασαν ἀμοιβαδὸν,
θέλει εὐρη τὸ κεφάλαιον τῆς δύο πλοῦρων ἢτοι με-
ρῶν ἐπ' ἀκριβῆς ἴσον.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν θέληση τινὰς νὰ ἀδραδεχθῆ τῶτον
τὸν λογαριασμὸν, ὅτι ἡ κατάπαυσις μιᾶς ἀλγηδότος
προξενεῖ ἡδονῶ, τῶτο δὲν θέλει εἶναι κἀνεὶς ὅπῃ νὰ
τὸ ἀρνηθῆ. Τέτε τεθῆτος, πόσας στιγμὰς ἡδονικὰς
δὲν ἠθέλαμεν ἔχει ἐν μέσῳ τῆς φυσικῶν ἀλγηδότων,
αὐίσως ἰξόραμεν νὰ ὠφεληθῶμεν ἄπο ἐκείνου τῶ
ἀδραμυθίαν, ὅπῃ ἡ φύσις οἴκοθεν μᾶς προσφέρει;

Πολλὰ ὀλίγοι ὅμως εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἰξό-
ραν νὰ ὠφεληθῶν ἄπο αὐτῶ τῶ ἀδραμυθίαν· τὸν
καιρὸν ὅπῃ αἰθαύονται, ὅτι ἐλαφρώθησαν, ἀντὶ νὰ
μῦεν εἰς τὸ νὰ ἀπολαμβάνεν τῶ παρῆσαν ἀναψυ-
χίῳ, τῶς μεταφέρει ἡ φαντασία εἰς τῶ θεωρίαν τῶ
ἀπερασμῶ κακῶ, ὅχι δὲ νὰ κάμη δὲ τῆς συγκρί-
σεως γλυκυτέραν τὴν παρῆσαν ἀνακῆφισιν, τὸ ὁποῖον
ἠθέλεν εἶναι ἔργον φρονήσεως, ἀλλὰ δὲ νὰ ἀνανεώ-
ση ἔσπον τινὰ εἰς τῶ ψυχῶτων τῶ βάσανον, ὅ-
πῃ ἐδοκίμασαν, δὲ νὰ τῶς κάμη νὰ ἀγανακτήσεν
δι' ὅ,τι κατήντησαν νὰ ὑποφέρεν τόσα, δὲ νὰ τῶς κά-
μη νὰ αἰθαυθῶν ζωηρότερον τὸ βάρος καὶ τῶ σκλη-
ρότητα, ὅπῃ ὑπέφερον.

Καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς τῶτο μόνον, ἀλλὰ νοσιμδέε-
ται νὰ τῶς μεταφέρῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον, καὶ νὰ παει-
σῶ εἰς αὐτῶς μὲ τὸν πλέον ἔομακτικὸν ἔσπον ἐκει-
νο, τὸ ὁποῖον ἴσως δὲν θέλεν δοκιμάσει, ἀλλὰ φο-
βῶνται μήπως ἀναγκαθῶν νὰ δοκιμάσεν, εἰς ἔσπον
ὅτι θλιβόμενοι ἀσνάως ἄπο τῶς σκοτεινὰς εἰκόνας τῶ
παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, ἀφίνεν νὰ τῶς φέρῃ
ἄπο τῶς χεῖρας ἡ παρῆσα ἀδραμυθία.

34 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τούτων γίνεται φανερόν πό-
σω ὑπέρροισαν ἔχει ἡ φαντασία καὶ εἰς τὰ κακὰ τὰ
σώματος. Καὶ τί ἤθελε γῆρῃ αὐτὴ εὐφραίνει τινὰς εἶνα
πλήρη κατάλογον ὄλων τῶν κακῶν, ὅπως ἤρτηνται ἀ-
μέσως ἀπὸ αὐτῶν; Τοιαῦτα εἶναι ἐκεῖνα, ὅπου μὲ
κυριολεξίαν ὀνομάζονται φαντασιακά. Τοιαῦτα πολὺ
θεσιώτερον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀπὸ φαντασιακὰ με-
ταβαίνουσι, εἰς τὴν εἰς αὐτὰ μακρὰς προσηλώσεως, εἰς
πραγματικά· ἢ ἐκ μικρῶν καὶ ἐλαφρῶν γίνονται διὰ
τῆς φαντασίας μεγάλα, καὶ βαρύτερα. Τοιαῦτα τέλος
πάντων ἐκεῖνα, ὅπου προέρχονται ἀπὸ θλίψεις τῆς
ψυχῆς, ἢ βρομύρας, ἢ καὶ εὖς ὀλοκλήρης παρηγμέ-
ρας ἀπὸ τῆς φαντασίας· τὰ ὅποια μὲν μίαν σείραν
δυστυχισμάτων ἡμερῶν, φέρουσι συχνάκις πολλοὺς χρό-
νους εἰς τὸν τάφον. Ὅποιος ἐξετάζει μὲ ἀκρίβειαν
τὰ πράγματα, θέλει ἀδωῶσαι βέβαια τὴν φύσιν ἀ-
πὸ πολλὰς αἰτίας, ὅπου τῇ προσάπτονται εἰς τὰ
φυσικὰ κακὰ, καὶ θέλει μεμφοθῆ δι' ἄλλας τόσας τὴν
φαντασίαν.

Ἀφ' ἧς εἰδομένη τὰ κακὰ, ὅπως προέρχονται ἀπὸ τὴν
φαντασίαν, τώρα πρέπει νὰ ἰδῶμεν καὶ τὰς θερα-
πείας τῶν.